

Denne artikkelen kan kopieres fritt og viderefremidles til andre.

En forutsetning er at navn på utgiver (Strinda historielag), årbokas årstall og forfatter(e) oppgis.

Det må ikke foretas endringer i artiklene.

Det er ikke tillatt å skanne eller kopiere bilder i bøkene for bruk i andre sammenhenger.

Veveren Andreas Valen.

Av Knut Solem.

På plassen Valen ved Jonsvatnet bodde veveren Andreas Valen. Han var kjent i vide kretser for sin vevnad. Det var vel knapt noen gård på Strinda hvor det ikke var produkter fra Andreas Valen. Hvem var denne mannen, og hvor bodde han?

Valen, betyr vadested, et grunt sund mellom Litlvatnet og det egentlige Jonsvatnet, også kalt Storvatnet. Dette har også gitt navnet til gården Valset. Valen, husmannsplass under Valset, er første gang nevnt i 1784.

I 1865 bor det i Valen en husmann, nemlig enken Marta Olsdatter, 61 år med 2

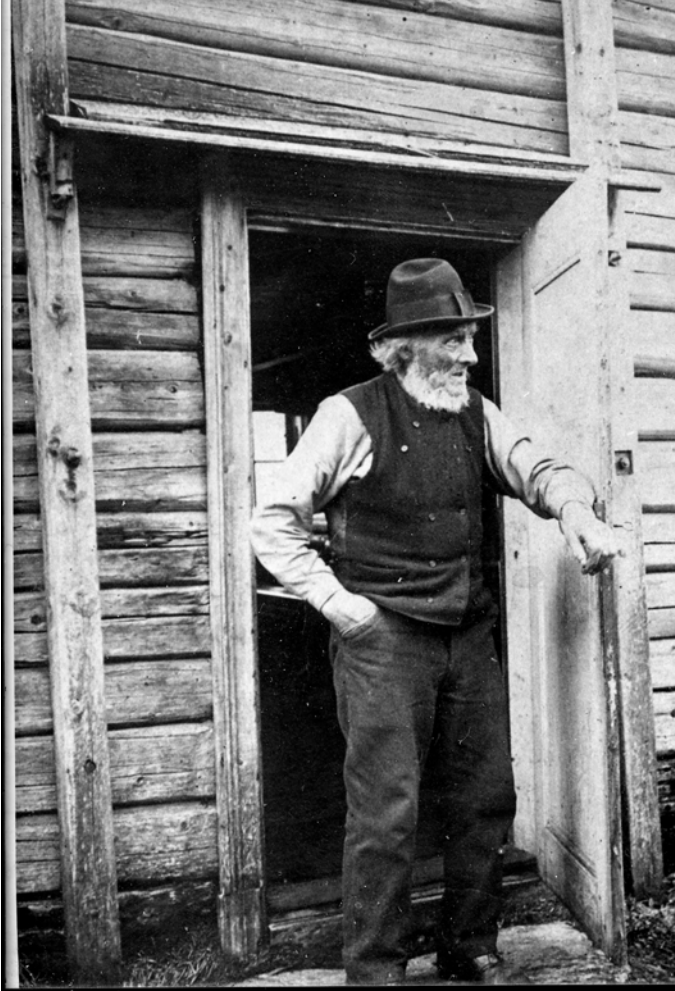
sønner: Andreas Henriksen 28 år, og Jon Henriksen 23 år.

Andreas står oppført som vever og Jon ”hjælper Moderen med Jordbruget.” I Valen bor også Marie Vold, ugift, 60 år, et ”Fattiglem udsat fra Trondhjem.”

De hadde 1 kreatur, 3 får og 1 gris. Ved folketellingen 10 år senere er fattiglemmet borte, men for øvrig er forholdene de samme. Sønnen Jon er oppført som skomaker. Ved folketellingen i 1900 er Valen fortsatt en plass under Valset, men uten jord. Da bor Andreas, født 1838, tilbake alene og hans yrke er vever og rokkedreier. Han skal også ha drevet litt som klokkemaker.

Valset gård på slutten av 1930-årene. Pilen viser hvor Andreas Valens stue var. Flyfoto tatt av Widerøes Flyveselskap. Kopi fra Universitetsbiblioteket i Trondheim.

Andreas Valen. Ingebjørg Dybvad forteller om hvordan dette bildet er tatt. Andreas var lite glad for å bli fotografert. Fotografen stilte seg opp utenfor stua hans. Da det ble banket på døra og veveren åpnet, ble filmen umiddelbart eksponert. Bilde utlånt av Ingebjørg Dybvad.

Andreas begynte å spinne da han var 7 år og trådde sin første vev da han var 8 år. Det foregikk da hans mor var i fjøset at han lurte seg til veven. Siden dette var vellykket, fikk han siden hjelpe moren med veving. Hans far døde da Andreas

var 15 år, og siden hjalp brødrene sin mor. Hans mor og broren døde, slik at han i mange år bodde alene i sin stue ved Valen.

Andreas Valen, en original kjernekar, var svært anerkjent for sin dyktighet i veven. Hans priser var svært rimelige, da de var de samme som i hans mors tid.

Søstrene Kjellrun Knotten og Ingebjørg Dybvad var døtre på Flaten som er en nabogård til Valset. De husker Andreas fra sin barndom.

Kjellrun Knotten forteller at Andreas var svært liten av vekst. Han gikk til byen en gang i uka og kjøpte garn hos Fornes i Thomas Angells gate. Han sa han skulle til "Fornes-veitjan." Han hadde en stav han stakk gjennom hespene og gikk så heim til Valen med dette som last på ryggen.

Han livnærte seg med å veve til folk på Jonsvatnet og Strinda og ellers i Trøndelag. Det var særlig vadmél, matter og åklær. Åklærne ble brukt som trekk på skinnfeller og til dekke av bord og puter. I en omtale fra Dagsposten i 1926 beskrives hans bolig som: "En liten tømret stue. Den er

grå, gammel og fordringsløs og på den ene siden støttet med tømmerstokker. Vinduene er omtrent en alen (63 cm) i firkant, og det er bare et vindu mot gårdsiden. Stuen ligger nær vannet og rett imot gården Moen på andre siden av vannet.”

Etter Andreas sin død ble stuen tatt ned og flyttet til Moen Nordre (Ner-Moen). Huset sto der under navnet “sommer-

stua”. Huset ble kjøpt av en Trondheimsmann for noen år siden og tatt ned og flyttet til Hitra/Frøya. Der er det oppført igjen som fritidshus.

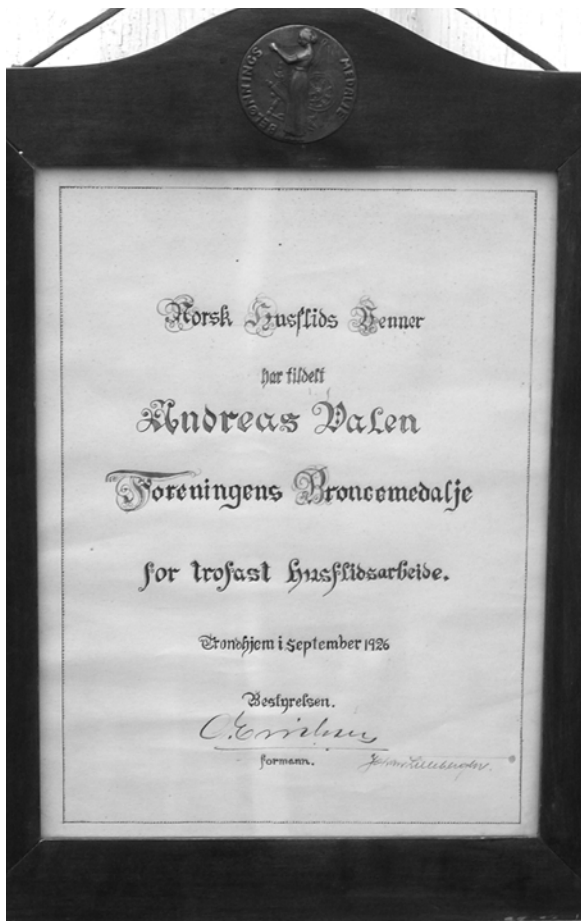
Han kunne sitt arbeide ”utenat”, og det medførte at han ikke trengte arbeidslys for å veve. Han forteller videre at han bare hadde vært syk en gang, av influensa, men doktor Anfinssen hadde kureret han med en eneste gang. Intervjuet i avisa er gjort da han gikk i sitt 89. år. I yngre dager var Andreas etterspurt i slåtten som en dyktig onnekar, og i skuronna klarte han å skjære med sigd 1.5 mål åker pr. dag

Andreas var født på gården Valset hvor hans foreldre var husmannsfolk. De fikk ”rommet” Valen og flyttet dit da Andreas var 8 år.

Andreas var født Henriksen, men alle og også han selv brukte navnet Andreas Valen. Noen brukte dialekt og kalte han Andreas Vala. I 1926 ble han tildelt Norsk Husflids Venners bronsemedalje for utmerket husflid.

I intervjuet som sto i Dagsposten i 1926, beretter han også noen gamle historier fra Jonsvatnet:

Mannen på Haukåsen skulle med 2 hester frakte over vatnet et lass med planker og 2 kvinner. Da de var kommet utpå vatnet, ble den ene hesten ustyrlig. Mannen grep hesten i

Diplomet og medaljen som Andreas Valen fikk i 1926. Eier er Ole Sivert Walseth på gården Valset.

fakset og båten gikk rundt. Både hest og kar gikk til bunns, mens kvinnene og den andre hesten kom seg til land. En annen ulykke han forteller om, er en gutt fra Tulluan som druknet på Kilvatnet, da han gikk på skøyter. Isen brast, og han ble ikke funnet igjen mer.

Konen på Valset, som hette Andrea, var jordtaus - det vil si datter med beste odelsrett. Hennes første mann var en kar fra Tesli. Han kjørte seg i hjel på isen etter to års ekteskap. Mannen var ukjent med forholdene på Jonsvatnet vinters tid. Han kom kjørende for nær råka, og dermed gikk det galt og han druknet.

Det er mange på Strinda som har vevde saker etter veveren på Jonsvatnet. Kan-

skje ikke alle vet hvem som har vevd åkleet de har?

Kilder

Digitalarkivet, folketellinger 1865, 1875 og 1900.

Strinda bygdebok bind 1, Strinda Bygdebokkomite, F. Bruns Bokhandels Forlag, 1939.

Elise Lund. Den gamle veveren ved Jonsvatnet. Dagsposten 20.11.1926.

Trondheim Byleksikon, Terje Bratberg, Kunnskapsforlaget 1996.

Muntlige opplysninger fra Kjellrun Vollan Knotten og Ingebjørg Vollan Dybvad og flere andre

Knut Solem er oppvokst på Tesli Nedre i Strinda. Han er pensjonert overingeniør fra NGU i Trondheim. Av mange interesser er også slekt - og lokalhistorie. Han har som pensjonist skrevet flere artikler om lokalhistoriske emner.

Kjellrun Knotten med et åkle som Andreas Valen har vevd.